

Det eneste folk i verden fik besøg fra månen

De første etnotater om inughuit

Af Rolf Gilberg

Europa havde længe ønsket en kortere søvej til Indien og Kina. I mange år mente man, at det måtte være muligt og hurtigere at sejle nord om Amerika end syd om Afrika. Derfor sejlede kaptajn John Ross i året 1818 med 2 engelske skibe *Isabella* og *Alexander* nordpå for at finde Nordvestpassagen nord om Amerika. Den fandt han ikke. Englænderne kom dog ikke resultatsløse tilbage i 1818. De havde blandt andet mødt et folk, som europæerne ikke tidligere havde haft kendskab til. Englændernes ophold blandt inughuit varede kun 10 dage fra 8. august til 18. august 1818.

Ross (1777-1856), som selv var skotte, syntes, at de nye menneskers land minde ham om det skotske højland og kaldte dem derfor 'Arctic Highlanders' (= De arktiske højlandsfolk). Selv kalder dette folk sig for inughuit (= de rigtige mennesker). Det er ofte i litteraturen omtalt som polareskimoerne, et navn Knud Rasmussen gav dem i 1903. Inughuits land ligger på nordvestkysten af Grønland.

Denne artikel samler fra de engelske kilder oplysninger om inughuit i emne-

grupper og springer over de mange gentagelser englænderne har. Dette er ikke en beretning om selve Ross's ekspedition. Den interesserede læser må selv opsøge kilderne for at få den historie. (Se boglisten).

På nogle punkter er der modstridende oplysninger fra de engelske kilder. Efter hjemkomsten fra Grønlandsrejsen syntes der at have været en konflikt mellem kaptajn Ross og hans næstkommanderende Edward Sabine. Begge udgav kommentarer til den andens skrivelser. Andre årsager til at englænderne ikke altid fik rigtige og klare oplysninger var, at al samtale foregik gennem den vestgrønlandske tolk Sakæus, som talte en anden inuit-dialekt.

I det følgende vil den staveform, som kilden bruger optræde i en skarp paren-

Rolf Gilberg, født 1942, ph.d. i etnografi fra Københavns Universitet, har siden 1971 været museumsinspektør ved Etnografisk Samling, Nationalmuseet. Gilberg har i 1963, 1969 og 1980 besøgt inughuit og skrevet over 75 artikler om inughuit og arktis, senest bogen »Mennesket Minik«.

af kaptajn Newton, fører af skibet *Thomas and Ann* fra Leith i England. Newton ville sejle Sakæus i land igen, men det frabad Sakæus sig på det kraftigste. Han ønskede at sejle med til England. Newton underviste Sakæus i både at skrive og tale engelsk. Sakæus ønskede også at lære at tegne, derfor gik han vinteren 1917 i tegnelære hos kunstneren Hr. Nasmyth. Missionærer havde gjort Sakæus kristen. Han havde et stærkt ønske om at se det land, disse hvide mænd kom fra. Det var også en af årsagerne til, at han forlod sit land. Det havde dog hele tiden været hans hensigt at vende tilbage, når han havde lært den hellige skrift og kunsten at tegne.

Sakæus vendte tilbage med det samme skib til Grønland i 1817. Han opdagede, at hans eneste slægtning var død i mellemtiden. Han valgte derfor at blive om bord og rejste atter med til England. Der traf han kaptajn Ross.

Sakæus fortalte Ross flere sagn fra hans hjemegn om et folk, som skulle leve langt mod nord. Sakæus tilføjede, at det var for at kunne få disse mennesker i tale og omvende dem til kristendommen, at han ønskede at komme med på Ross's ekspedition i 1818.

Sakæus blev ikke i Grønland i 1818, men rejste tilbage til England sammen med Ross. Sakæus ønskede mere uddannelse. Han blev sendt på skole i Edingburgh. Sakæus gentog ofte overfor Ross, at han ville, når han havde lært mere om religion, vende tilbage til »de vilde mennesker« og forsøge at overtale dem til at blive kristne. Men på skolen blev Sakæus syg af tyfus. Han døde kort tid efter, søndag, 14. februar 1819.

Menneskene

I løbet af den korte tid englænderne var i inughuits land mødte de kun 18 mænd, som alle var af en højde omkring 152 cm. De unge mænd havde pæne lige tænder, men hos de ældre var tænderne meget slidte. I nogle tilfælde manglede en fanger en eller flere fortænder i overmunden. Det skyldtes en skik med at holde hundeskaglerne med tænderne, medens de blev ordnet og bundet op. Hvis en hund eller to fik en pludselig lyst at løbe bort, rev skaglen en tand ud. Alle mændene havde langt tyndt skæg. Det voksede kun omkring munden. De havde ingen skæg på kinderne. Deres kroppe var kraftige, ellers lignede de eskimorerne i Sydgrønland, mente englænderne.

Som eksempel på hvordan en inughuaq så ud, valgte Ross at beskrive Ivik [Erwick] og hans 2 nevøer, brødrene Mågssak [Marshuick] og Utuniaq [Otooniah].

Ivik så ud til var være omkring 40 år gammel. Han var 155 cm høj. Hans hud var oliven-brun. Han var noget mørkere i huden end de fleste andre. Hans ansigt var bredt med høje kindben. Hans pande var smal og lav med nogle rynker. Næsen var lille og lige. Kinderne var fyldige og runde. De var rødmossede til trods for, at de var dækket af olie og snavs. Hans mund var stor. Den stod gerne halvt åbent. Man kunne se, at han havde tabt sine fortænder. Resten af hans tænder var derimod hele og hvide. Hans læber var tykke, især imod midten. Hans øjne var små, sorte, ovale og meget tætsiddende. Hans hår var sort, strit, grovt, langt og tyndt. Det havde tilsyneladende aldrig været klippet eller redt. Han havde ladet sit fuldskæg vokse. Det var

Ivik [Erwick]. (Ross 1819).

sparsomt og begrænset til overlæben og hagen. Hans krop var kødfuld og kraftig. Hænder og fødder var pænt formede i proportion med resten af kroppen. Hans hænder var tykke og små, med korte fingre. Fødderne var korte og tykke. Han bevægede sig langsomt. Selv om han for det meste var i godt humør, bar han præg af den umiskendelige uvidenhed og vildhed, som var så karakteristisk for uciviliserede mennesker, mente Ross.

Mågssak anslog Ross til at være 23 år gammel. Han var ikke så mørk som sin onkel. Hans ansigtstræk var så behagelige for englænderne at se på, at de kaldte ham »Den smukke Indfødte«. Han var ikke så kraftig som de andre, men ellers lignede han dem.

Utuniaq anslog Ross til at være 21 år gammel, dog står der et andet sted, at han kun var 18 år gammel. Han havde fregner, men ellers lignede han de andre.

»Manden-der-stjal-en-hammer« var englændernes navn på en mand, som selv havde taget sig ting. Han var meget højere end de andre, nemlig 169 cm. Han havde lysere hud end Ivik. Han havde en stor ørnenæse. Panden var smal. Den nederste del af ansigtet var særligt bredt. Han havde en muskuløs krop. Han havde mindre skæg end de andre. Ross tilføjede ham egenskaber som »vild og uærlig«. Mon ikke det skyldtes hændelsen med hammeren. Ross glemte eller vidste ikke, at den gang ejede hver inughuaq kun ganske få ting. Mange redskaber og andre sager var nærmest fælles eje.

Hygiejne

Det slog englænderne meget, at hænder, ansigt og krop hos inughuit var dækket med et lag spækolie og snavs, og at de så ud, som om de aldrig var blevet vasket siden deres fødsel. Ross tænkte nok ikke på, hvor kostbart rindende vand er i det højarktiske område. Det koster meget energi at smelte is til vand. Desuden beskytter fedtstof på huden mod den strenge kulde om vinteren og det stærke sollys om sommeren.

Selv om håret var helt filtret sammen, holdt de indfødte alligevel hårdnakket fast ved det lange hår, fortsatte Ross. Da en stump hovedhår blev skåret af en af Majaq's [Maigack] sønner, blev både søn og far urolige og viste stor tegn på ophidselse, indtil det alt sammen var afleveret igen. Det afskåret hår blev

Portræt af Mågssak [Marshuick] og Majaq [Meigack]. (Ross 1819).

omhyggeligt pakket ind i et stykke sælskind og gemt i sønnens lomme.

Det er sandsynlig at antage, at forklaringen på, at man ønskede håret tilbage, var sort magi. Nogle steder på jorden kan man få magt over et menneske, hvis man har noget af dets hår, negle eller noget andet personligt. Sønnen ønskede nok ikke at udsætte sig for at komme under englændernes magt. Inughuit-dragten har ingen lommer. Sønnen må have stukket sælskindspakken ned i sine bukser.

Familien

Englænderne fik at vide, at inughuit-mændene havde sendt kvinder og børn til fjelds for at beskytte dem mod de

fremmede. Derfor mødte englænderne kun mænd, 18 forskellige mænd i alt.

En jæger kunne få en kone, når han var i stand til at forsørge en familie. Hvis konen fik et barn med ham, tog han ikke en ny kone. Hun havde da heller ikke lov til at have en anden mand. Men manden måtte tage en ny kone, eller en tredje, og så videre, hvis de ingen børn fik. Kvinderne havde dog samme ret.

Ivik omtalte sin kone med stor hengivenhed. Han fortalte, at hun var en god kone, fordi hun havde 6 sønner. Det må have været noget helt usædvanlig med så mange børn i en familie. De store børneflokke hos inughuit møder man først 100 år senere.

Når de gæstende inughuit-mænd var

ombord på de engelske skibe og selv tog eller tiggede om at få flotte ting, såsom spejle eller billeder, sagde de altid, at det var til deres koner.

De havde også stor respekt for deres mor, mente Ross at have fundet ud af. For en jæger ville godt lade Ross få sin slæde, og en anden sin jakke, men begge undskyldte sig med, at deres mor ville blive meget ked af det, hvis de skilte sig af med disse sager. Det lyder som en pænt måde at omgå Ross's ønske om at fravriste den ting, som var nødvendige for livets opretholdelse. Inughuit siger ikke gerne nej, men lytter man efter kan man godt høre det alligevel. Ross lyttede ikke nok.

Ross spurgte Ivik og Majaq om en af dem kunne undvære en af deres sønner, som Ross åbenbart ønskede at tage med til England. Dertil svarede de selvfølgelig, at de kunne de sandelig ikke. Ingen af de to kunne lade sig friste af Ross's gaver til at afhænde ham et barn. Til Ross's overraskelse var der ingen, som var villige til at forlade deres land. Selv mente de indfødte, at dér havde de masser af, hvad man skulle bruge for at opretholde livet. Så hvorfor rejse derfra til noget ukendt. Hvis Ross havde tænkt sig lidt om, havde han måske forstået, at man ikke sådan uden videre vil tage afsted i en UFO til en totalt ukendt verden. Gav vide om han selv ville have gjort det.

Samfundet

Inughuit levede i familier, hvis overhoved havde kontrol over dens medlemmer. Ingen anden autoritet fandtes i samfundet. Sakæus ville gerne vide, om

inughuit havde en konge. Han spurgte, om de havde en *naalagaaq* [*nullikab*] (en person med autoritet) eller en *nakuaq* [*nakouack*] (en storfanger, altså en stærk mand, som fanger mange sæler, og som er respekteret, men inughuit-mændene forstod ham ikke. Så huskede han på ordet *pissarsuaq* [*pisarsuaq*], som betød noget i retning af høvding. Straks svarede inughuit-mændene bekræftende, at sådan én storfanger levede blandt dem. Han hed *Tulugaaq* [Tolouak eller Tullodwak; = raven]. Man fortalte om ham, at han var en meget god mand, men at han desværre var ved at blive gammel.

Et andet sted skriver Ross: *Tulugaaq* [*Tuloowah*], der konge, var anerkendt af alle. Han var meget god og meget elsket. Han boede ved Pitugfik [*Petowack*], som lå ved en stor ø. Han havde et stenhus, som de beskrev til at være næsten på størrelse med skibet. Englænderne fik også at vide, at der var mange huse nær det; at de fleste indfødte boede på det sted; at de betalte ham en del af al hvad de fangede eller fandt; at de ville vende tilbage til den boplads, når solen forsvandt.

Solen forsvinder hos inughuit midt i oktober. Ingen huse hos inughuit var dengang på størrelse med et skib. Her må tolkningen have svigtet. Inughuit havde ingen høvding eller konge. Der var nogle storfangere, som folk respekterede for deres dygtighed og måske lyttede lidt mere til end andre. Hos inughuit betalte man ikke skat eller gav del af sit bytte til en »konge«. Til gengæld var det skik at dele sit kød med de andre på bopladsen, hvis de stod og manglede, men det er jo noget andet end Ross troede.

Inughuit forstod ikke, hvad der men-

tes med »krig«, ej heller havde de krigsvåben. Ross forbød sit mandskab at bruge skydevåben i deres nærvær eller at vise dem sådanne våben.

Englænderne forsøgte at finde ud af, hvor stor inughuit-befolkningen var. Det eneste svar man fik var en pegefinger mod nord ledsaget af »Mange, mange mennesker«.

Personer

Kun få af de 18 inughuit-mænd, som englænderne mødte, nævnes ved navn.

Ivik [Erwick] og hans 2 sønnesønner Mågssak [Marshuick] og Utuniaq [Utoniah] er allerede omtalt.

Majaq [Meigack] var ca. 40 år og havde med sin kone 4 børn, hvor af 3 var sønner. Han var på rejse med 2 af sine sønner, da de mødte englænderne. Den ene søn var Qâvigaq [Kaweigack] på 17 år. Den anden fik man ikke navn på, fordi han blev tilbage på havisen for at passe på hundeslæde og spand. De var på vej fra Pitugfik [Petowack] til sommenpladsen Akuliaruseq [Ackullowissick] nær Savissivik for at jage narhval og sæler samt for at hente jern.

Sproget

Sakæus mente, at inughuit talte et sprog, som lignede [humooke]-dialekten. Hans gamle amme fra Upernavik havde lært ham den dialekt. Kun i begyndelsen havde Sakæus besvær med at forstå inughuit. De havde en langsom slæbende udtale med ekstra stavelser i ordene.

Det var ikke kun udtalelsen, som var forskellig fra det sydgrønlandske Sakæus talte. Også en del ord var helt forskellige. For eksempel havde inughuit ingen nav-

ne for fisk, som de ikke anså for ordentlig mad.

Det var første med den canadiske indvandring i 1860'erne, at inughuit fik gode redskaber (fiskelysteren) til fiskeri.

Det undrede Ross, at jern, som findes i inughuit's land og ikke i Vestgrønland, begge steder hed *savik* [sowick]. *Savik* var navnet for kniv i Vestgrønland, men hos inughuit blev den kaldt *pilappaa* (?) [*bel-laouduk*].

Både Ross og Sabine gengav en ordliste. De stemmer ikke helt overens. Det forklarer Sabine med, at Ross har skrevet frit af efter hans liste, men at Ross ikke kunne læse Sabines håndskrift ordentlig, hvorfor der er en del fejl. Tilsyneladende er der også byttet lidt rundt på ordene mellem listen fra nord og listen fra Vestgrønland.

Dragten

Det var kvinderne, som syede dragterne. De blev lavet af skind fra sæl, hund, ræv og isbjørn. Man syede med spaltet sælskindstråd og med nåle af hvalros-tand. Sysømmene var så fine, at man knap nok kunne se dem, syntes de engelske sømænd. Ross noterede sig, at de skinddragter, han så, var i god stand og var meget passende til klimaet.

Om vinteren eller i meget koldt vejr bar man en dragt (anorak) af isbjørneskind, fik Ross at vide. Men han så ingen af disse dragter. Ej heller kunne han få en vinterdragt med sig hjem til England.

Kvindernes dragt var stort set som mændenes kunne Ross forstå på samtaler gennem Sakæus. Selv så han hverken kvindedragter eller kvinder, for så havde

han nok bemærket den store forskel med de meget lange kvindestøvler.

Den mandsdragt, englænderne så, var en sommerdragt. Den bestod af 3 dele som til sammen kaldtes [tunnick]:

(1) Den øverste del var lavet af sælskind med hårsiden udad. Den lignede den vestgrønlandske kvindejakke ved kun at være åben foran, syntes englænderne. Anorakkens *hætteåbning var ikke større end bærerens ansigt. Hætten var kantet med ræveskind og var lavet så den alt efter behag kunne falde tilbage på skulderen eller bæres på hovedet. Nederst endte overdelen som en skjorte, dog med en tunge eller en flab ned foran og bagpå. Denne flab fandtes ikke på den vestgrønlandske dragt. Anorakken var i almindelighed foret med edderfugle skind eller alkeskind. Foret var lukket nederst og åben nær brystet, hvorved der fremkom et rum, som kunne bruges som lomme.*

Det lyder som om Ross ikke opdagede, at man bar en yderpels af sælskind med hårsiden udad og en inderpels af fugleskind med fjersiden indad. Da man bruger inderpels og yderpels hver for sig, kan de ikke være syet sammen. Det som Ross troede var en stor lomme, har nok kun været rummet mellem de 2 pelse, som sidder meget stramt især omkring livet, hvorved større ting ville blive hængende, hvis man putter dem ind under dragten.

(2) *Den næste dragtdel (bukser) var helt forskellig fra den vestgrønlandske. Den var af isbjørne- eller hundeskind. Den holdtes oppe med en snor. Den nåede knap nok ned til knæene eller op over hoften, så når man bukkede sig, blev huden synlig bagpå.*

(3) *Støvlerne var lavet af sælskind med*

hårene indad. Sålen blev dækket med et stykke hvalrosskind. Støvlerne nåede op over knæet, hvor de stødte til dragtens nederste del. Inughuit havde et par ekstra vanter og støvler med, når de var på rejse med slæde. De var også meget omhyggelige med at undgå at få våde fødder. Det lyder som om englænderne ikke opdagede, at støvlen havde en skindstrømpe inden i, og at der under foden lå et isolerende græsrag mellem støvle og strømpe.

Bosættelse

De inughuit-mænd, Ross mødte ved Kap York, fortalte, at deres boplads lå lidt nord for Kap Dudley Diggs ved Parker Snow Bugt, hvorfra de spredte sig langs kysten 50 kilometer til hver side for at gå på jagt.

Om sommeren boede inughuit i skindtelte og om vinteren i halvt nedgravede stenhuse. Foruden at bruge de lokale sten og tørv, brugte man også hvalros-tænder som byggemateriale, fik Sakæus at vide. Desuden mente han, at inughuits huse var indrettet som i Vestgrønland, dog beholdt inughuit skindtøjet på indendørs. Man forlod først sommerbopladsen, når det begyndte at blive mørkt. Det vil sige, først når vinteren var kommet og havisen var stærk nok til at færdes på.

Sakæus har ikke helt forstået sine oplysninger. I et land, hvor træ er meget sjældent, må man jo bruge, hvad man kan finde. Det har dog ikke været sådan, at man jagtede hvalros for at få tænder til at bygge huse af. Sakæus var også forkert på den med, at inughuit ikke tog tøjet af, når de var inde i deres stenhuse. Skindtøj

tålte ikke den varme fugtige luft i huset. Det var desuden for varmt at have skindtøj på i de små stenhuse. Skindtøjet blev anbragt udenfor eller i husgangen, hvor sveden frøs til is og kunne bankes bort, når dragtén igen skulle bruges.

Ross havde ikke selv mulighed for at besøge inughuit i land. Ved at udspørge gennem Sakæus, mente han at forstå, at inughuit altid havde boet nær havet på steder, som fik mindst sne. Deres huse var bygget helt af sten med murene forsænket ca. 1 meter ned i jorden. Huset ragede ca. 1 meter op over det omgivne terræn. Taget lå som en hvælving over husrummet. Huller i væggene blev fyldt med jord. Der var ingen vinduer, mente Ross, men det var nu ikke rigtigt. Indgangen var lang og lav, næsten en underjordisk passage. Gulvet var dækket af skind på hvilket man sad eller sov. Her tager Ross fejl igen, han må mene sovebriksen og ikke gulvet.

Flere familier boede sammen i et hus. Hver familie havde sin egen lampe lavet af en udhulet sten (RG: fedtsted). Lampen hang (RG: gryden hang, men lampen stod) ned fra loftet og i den brændte der spækolie fra sæl eller narhval. Som væge i lampen brugte man mos. Ild lavede man ved at slå jern og sten (RG: pyrit) sammen. Andre mente, at ild blev lavet ved at bore i ben, fordi man ikke have træ. Lampen, som aldrig blev slukket gav lys, varme og et sted til at lave mad.

Ombord på englændernes skib fik inughuit demonstreret brugen af kul. De fortalte, at den slags sten ikke fandtes i deres land.

Sakæus fulgte, 13. august, med Majaq hjem, fordi han i bytte for sin slæde og

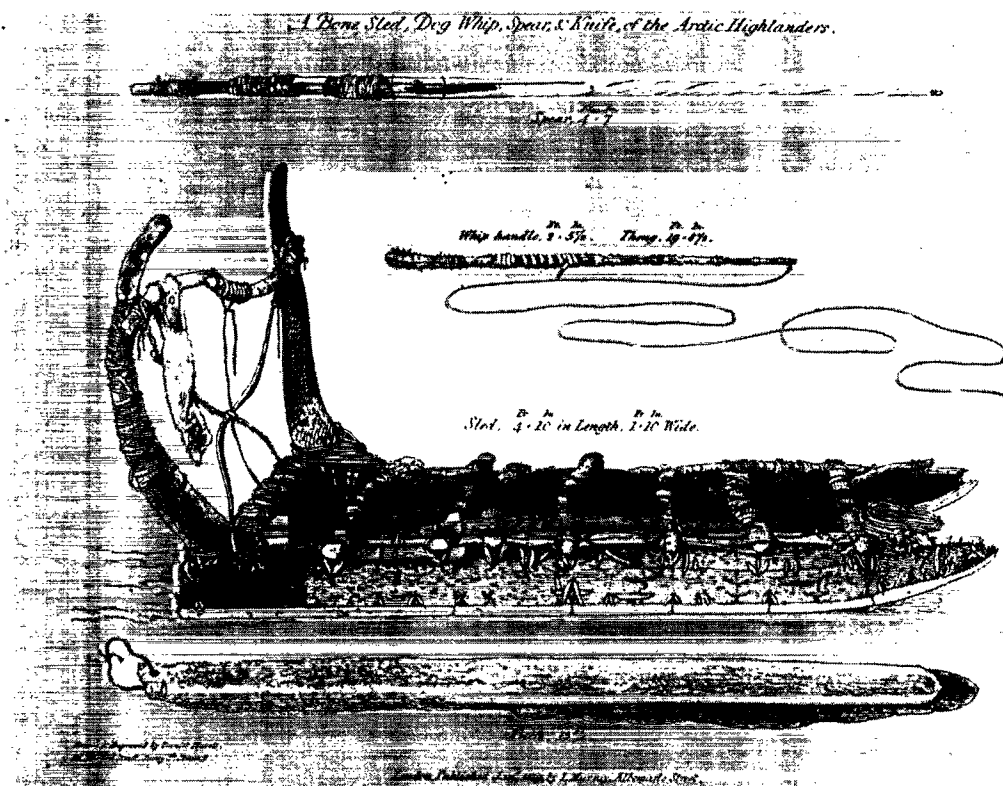
en hund, havde fået flere stykker træ end han selv kunne slæbe.

Den 16. august gik en håndfuld sømænd i land på Crimson Cliffs kysten ved [Sichilik] (75°54'34" nord; 66°53'49" vest). Der fandt englænderne rester af flere huse, som tilsyneladende ikke havde været brugt i flere år. Englænderne syntes ikke at vide, at inughuit tog taget af deres vinterhus, når de om foråret flyttede i telt.

I nærheden af husene lå flere stengrave. Englænderne så et kranie i én af dem. Et stykke op ad skråningen, husene lå på, fandtes nogle små stenbunker. Sømændene undersøgte 2-3 af dem. De var fyldt med døde søkonger. I en af dem var der helt op til 40 søkonger gemt. Det var køddepoter til vinterforråd. Englænderne mente, at fuglene havde været døde en måned. Fuglene var i god kondition uden tegn på nogen form for behandling. Englænderne kunne ikke finde ud af, hvordan inughuit havde fanget fuglene. Måske ved at smide sten efter dem, gættede de på. Inughuit gik senere hen på fuglefangst med ketcher, et net på en lang stang.

Nær hvert fugledepot lå der varder af 2-3 stens højde. Søfolkene mente, at de var der, for at man om vinteren kunne finde depoterne igen eller måske var det en slags personlig afmærkning, gættede de på.

Nær det sted, sømændene gik i land, så de rødfarvet sne. De troede, at det var de små røde rejer i søkongernes føde, som farvede sneen efter først at være passeret igennem fuglenes maver. Kystlandet var i øvrigt bevokset med græs i 20-25 cm's højde. Der groede også mos i 5-10 cm tykkelse.

Inughuit slæde, harpun, pisk, og kniv. Disse genstande befinder sig i Museum of Mankind i London. (Ross 1819).

Slæde og hunde

Inughuit havde ikke andre transportmidler end slæden. Den kørte bedst på den flade havis.

Slæden var udelukkende bundet sammen med sælskindsremme. Byggematerialerne var tand, benstykker og sælknogler. Skoningen under slædemederne var af andre benstykker eller narhvaltand.

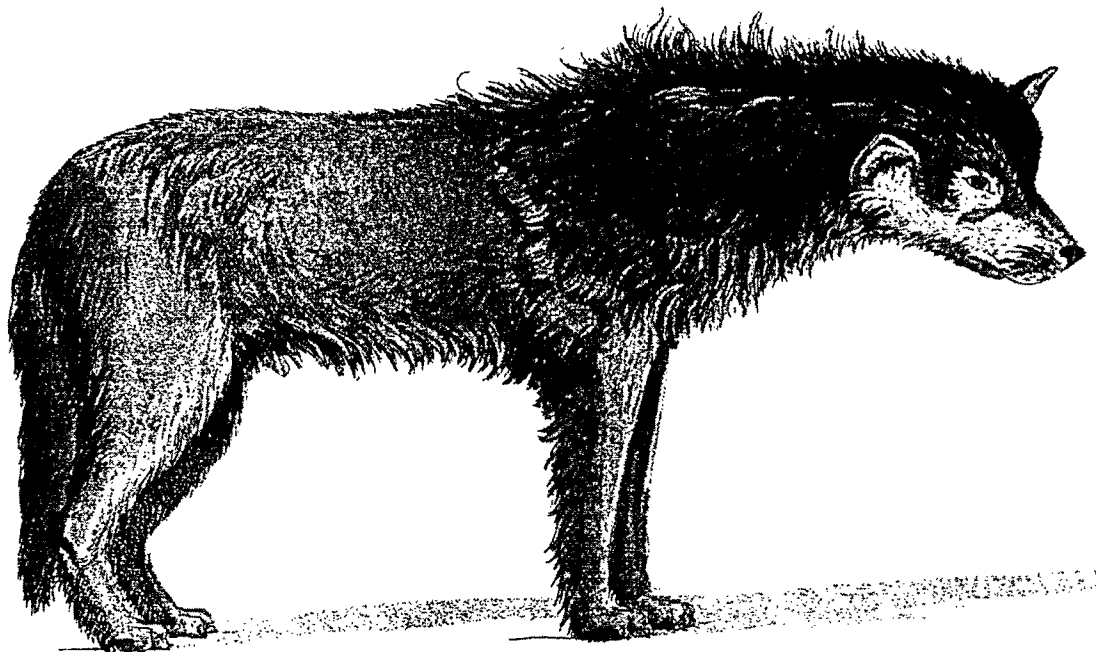
Slæden var stor nok til at kunne give plads på dækket til 2 mennesker.

På hver slæde (14 august) så englænderne et oppustet sælskind. De mente, at det måtte nok blive brugt til at forhindre slæder og hunde i at synke, hvis de skvat-

tede i vandet mellem isskoserne. Det er nu mere sandsynlig, at der var tale om fangstblære til jagt med harpun.

Inughuit kunne køre ligeud på slæde med stor fart og styrede ved at slå hundene. Ikke så snart havde en inughuaq knaldet med pisken, før slæden var i fuld fart. Slædekuskene så ud til at styre med lethed, dels med tilråb, dels med brug af pisk. Piskeskafte var lavet af sammenbundne lynggrene på grund af den store træmangel i området.

Inughuit tog ikke på jagt eller rejste noget længere stykke vej uden at tage af sted på slæde. Jægeren bragte altid sine

Tegning af hund. (Ross 1819).

fangstredskaber med sig. Ross anslog, at en slæde nok kunne rejse 80-100 kilometer på en dag.

Hundene var de eneste tamdyr hos inughuit. Hundene var på størrelse med en fårehund (Ross var jo skotte). Hovedet lignede en ulvs og halen en rævs. Dens gøen lignede rævens, men den hylede også som en ulv. Hundene var stærke og dybbrystede. Alle var af samme slags, men i forskellige farver: sort, hvid, gul og spættet. Antallet af hunde i et spand foran en slæde varierede i almindelighed mellem 5 og 7 hunde, dog gav en anden kilde tallet 4-8 hunde. 8 slæder havde tilsammen 50 hunde, hvilket er et gennemsnit på $6\frac{1}{4}$ hund pr. slæde. Hver hund trak i sin egen skagle, som var fæstnet til dens hals med noget, der lignede en krage af 5 cm bredt sælskind. Skaglen anden ende var fæstnet til slæden med en

benskvirvel. En kilde mente, at hundene var spændt for slæden med hvalros skindreb i par med en leder eller en enkelt hund foran de andre. Det så i det mindste ud til at være hvalrosskagler på grund af deres tykkelse.

Hundene i Grønland løber aldrig i par. De løber en og en, hver med sin skagle til slæden. Seletøjet sidder ikke omkring hundens hals, men om dens bryst og skuldre. Sad seletøjet om halsen, ville det jo forhindre den i at trække vejret, og så kørte man ikke langt.

Parkering: Hundene blev koblet fra slæden og bundet fast med deres skagler til havisen. Som regel blev en eller flere personer tilbage for at passe på hunde og slæde, når man besøgte skibene.

Slæden var det eneste transportmiddel, så når havisen forsvandt om sommeren, blev samkvem meget besværligt.

Med stort besvær byttede Ross sig til en slæde og en hund. Man ville dog ikke gerne af med sine hunde. Da Ross undersøgte hundene for at vælge den, han syntes var pæneste, opdagede han, at 3 af hundene i spandet hver havde mistet et øje. Det var sket, blev det fortalt, ved uheld med piskene. Den valgte hund blev tegnet til Ross's bog. Det var heldigt, for den blev desværre senere skyllet over bord i en storm. Slæden og andre fangstredskaber befinder sig stadig i British Museum i London.

Kajak

Til englændernes store overraskelse havde inughuit aldrig set et skib og ej heller havde de kendskab til kano (= kajak). På det tidspunkt kendte englænderne kajakken fra alle de eskimogrupper, de havde haft kontakt med. Det undrede Ross, at et kystfolk, som levede af havets resurser, ikke havde kendskab til kajakken. Ross kunne dog godt forstå, at inughuit's manglende kendskab til kajakken kunne være forårsaget af deres totale mangel på træ og den meget korte periode, kajakken kunne bruges i det åbne vand.

Englænderne ville gerne vide, om inughuit's forfædre kunne dræbe hvaler, hvilket inughuit ikke længere kunne. Inughuit syntes heller ikke at kende ordene for kajak eller umiaq (= konebåd). Da de så Sakæus's kajak ombord på skibet, virkede det som om, de ikke vidste, hvad den skulle bruges til. Sakæus havde brækket kravebenet og kunne derfor ikke demonstrere brugen af kajak for inughuit. Til trods for at de ikke havde set en kajak i vandet, var de dog meget

interesseret i hans kajak ombord på et af skibene. Især én inughuaq stillede mange intelligente spørgsmål om, hvordan sådan en skulle bruges. Han ville gerne købe den, og tilbød mange skind for den. Englænderne anbefalede ham selv at bygge en kajak. Dog manglede han træ. Men han fik at vide, at kunne lige så godt bruge ben, tand og knogler. Sabine troede så, at inughuit gik i gang med at bygge kajakker, men historien har vist, at det gjorde de ikke. Måske forsøgte man, men det var ikke noget der slog igennem – for kajakken blev først taget i brug efter den canadiske inuit-indvandring i 1860'erne havde undervist inughuit i brugen og fremstillingen af kajakken.

Fangstredskaber

Det så ud som om hver jæger havde sin egen kniv, som var 25-30 cm lang. Håndtaget var af ben (tand) og i en fordybning langs kanten af knivsbladet var der indlagt flere små stykker fladt-hamret meteorjernstykker. Antallet af jernstykker varierede fra 3 til 7 på de knive englænderne så. Som regel fyldte jernstykkerne halvdelken af knivens længde. Nogle knive havde i spidsen et stykke jern med 2 skarpe sider. Det blev holdt på plads med en grov nitte.

Inughuit var meget lidt fristet til at skille sig af med deres knive.

Harpunen – 'spydet' kaldte englænderne den – blev brugt til narhvalsfangst. Harpunen var ca. 150 cm lang, lavet af ét stykke narhvaltand. Skaftet var ombundet med sælskindssnor eller med sene-tråd. Et lille stykke ben var bundet til skaftets midte for at give støtte for et bedre greb. Det sad mellem 3. og 4. fin-

ger, når harpunen skulle kastes. »Spydet« havde sædvanligvis et ca. 8 cm langt hoved af hvalrostand. En enkelt gang var det dog lavet af meteorjern.

Harpunhovedet havde en 9 meter lang skindline bundet til sig. Den endte i en bøje (= fangstblære) lavet af et oppustet sælskind. Harpunhovedet var anbragt på skaftet på en sådan måde, at det ville løsne sig fra skaftet, når det havde sat sig fast i fangstdyret. Skaftet blev derefter trukket bort med en line, som var bundet i skaftet til det formål.

Fangstblæseren var et oppusteligt sælskind, som blev brugt som bøje, når man jagede med harpun, for at undgå, at fangsten skulle gå til bunds. Ross så, at man også kunne bruge fangstblæseren til en fodbold, som blev sparket til.

Fangstdyr

Sæl: Inughuit fangede sæler, dels når de lå og sov på isen, dels ved at lægge sig på lur ved et åndehul og lave »stor støj«, hvilket bragte sælerne op til overfladen. Når sælen viste sig i hullet, begyndte jægeren straks at hoppe afsted på albuen med bevægelser som en anden sæl, samtidig med at han gryntede sællyde. På den måde kunne han få sælen til at komme op på isen og hen til sig. Det blev gjort så godt, at sælen ikke anede uråd. Når dyret var indenfor rækkevidde, dræbte jægeren det med sin harpun. Straks efter blev det flået.

Hvalros: Ross kaldte hvalrossen for »havhest«, men han fortalte ellers ikke noget om den.

Narhval: Ross kaldte narhvalen for »sea-unicorn« (havenhjørning). Narhvalen blev jaget med harpun, hvis hoved var 8

cm lang. Når dyret var harpuneret, ville det straks dykke og slæbe sælskindsbøjen efter sig. Dette ville trætte dyret. Det måtte op i en våge for at få luft lige som andre hvaler. Jægeren fulgte efter på isen og gav dyret nådestødet med deres »spyd«. Da narhvalen ofte hjemsøgte våger og revner i havisen, var den et let bytte for de indfødte, mente Ross. Hvalerne var ikke kun store og der var mange af dem, men de var næsten tamme, fordi de aldrig var blevet forstyrret af europæiske hvalfangere. Ross øjnede en god ny jagtmark for de europæiske hvalfangere. De lod da heller ikke vente på sig, for få år senere blev de hyppige gæster hos Inughuit ved Kap York.

Fisk: Sakæus remsede navne op på alle de fisk, han kendte, men inughuit kendte ingen af de navne. Sakæus spurgte så om, hvad inughuit fangede i havet. Der blev kun nævnt: sæler, hvalros, narhvaler og hvaler.

Isbjørn: Ross kunne ikke få noget at vide om, hvordan isbjørnejagten foregik, udover at man angreb isbjørnen i vandet.

Ræve: Sorte (= blå) og hvide ræve fangedes i stenfælder, som lignede små huler. De havde en snæver indgang, som lukkede automatisk ved, at en sten faldt ned, når dyret var inde for at æde lokkemaden. Sømændene, der gik i land ved Crimson Cliff, så mange ræve og rævefælder.

Harer: Harer fangedes i fælder. Steder med masser af græs tiltrak harer.

Rensdyr: Englænderne var forbavset over, at inughuit ikke kendte ordet *tuttu* [tuktoo] for rensdyr. Selv om Sakæus beskrev dyret, syntes der ikke at være noget kendskab, så englænderne antog, at rensdyret var ukendt på det sted.

Moskusokser: Ross hørte om et dyr, som kaldtes umimmak [umimuk] eller [humminick]. Det dyr var for stort til, at inughuit kunne fange det. Det havde horn i panden og var meget hurtigt. Man havde ingen redskaber til at fange det med. Ross troede, at der var tale om rensdyr.

Ulve: *amaroq*, Ross hørte om [anarok] og Sabine hørte om [amarok]. Ulve blev ikke jaget, fordi man ikke havde passende fangstredskaber til det.

Fugle: Søkonger fandtes i store mængder. På 5-6 timer fangede englænderne 1.263 søkonger, som blev skudt med 3 musketerer. Alene 93 søkonger døde ved at skyde de 3 geværer af på éngang.

Mad

Det var kvindernes arbejde at lave mad. Man spiste mest kød. Det blev kogt, ristet eller svedent. Man spiste alle slags dyr, men sæl og narhval var de foretrukne, fordi de smagte bedst. Slog jagten fejl måtte man spise sine hunde. De blev også betragtet som god mad. Ross fortalte, at hunde oprettedes både som trækdyr og som køddyr. Men man spiste kun hunde om vinteren, når alt andet var spist op, og kun hvis intet andet kunne skaffes.

Hunde var jo en del af det værktøj man skulle skaffe mad med, så spiste man hundene, havde man dårligere muligheder for at gå på jagt og skaffe mad.

Englænderne mente, at inughuit slet ikke spiste planter. De dyrkede heller ikke jorden.

Ross fik et stykke tørret narhvalkød. Det blev kaldt neqi [nicou] (= kød). Ross

mente, at det måtte have været halvt ristet, for det så ud for ham som om det bar spor af ild. Hvad Ross åbenbart ikke vidste er, at narhvalkød er meget mørkt, og i tørret tilstand er det næsten helt sort. Det ristes ikke, men hænges til tørre i lange strimler, hvor det meget tørre klima vindtørre kødet, så det kan holde sig længe.

Man spiste kun søkonger rå, når man ikke havde mulighed for at koge dem.

Ombord på skibet serverede englænderne noget brændevin og almindelig vin for inughuit. De stillede straks glasset fra sig, så snart noget havde rørt deres læber. De kunne heller ikke lide englændernes brød eller kiks.

Træ

Inughuits kendskab til træ var begrænset til arktisk pil af fingertykkelse. De kunne ikke fatte, at der fandtes så meget og så store stykker træ i hele verden, som det de så ombord på de engelske skibe.

Under sit besøg (13. august) ombord på skibet lod Majaq sine fingre glide henover borde og vægge igen og igen. Han var betaget af træmængden, og af så store stykker, der var. Han havde svært ved at fatte, at masten, som han knap nok kunne nå omkring i et favntag, også var af træ.

De første inughuit ombord troede ikke deres egne øjne, da de opdagede træ i de mængder, de så.

Jern

Da englænderne opdagede jernet i inughuits knive, blev de meget interesseret i at vide, hvorfra de havde fået det. Først gættede de på, at inughuit havde fundet

jernet på stranden, hvor det var skyllet i land i form af tøndebånd eller søm i planker. Men da de undersøgte sagen nærmere, viste det sig at være en lokal forekomst.

Sakæus sagde, at det hverken var engelsk eller dansk jern; det var eskimojern. Det kom fra 2 store sten på en skråning nær kysten, skibene var sejlet forbi få dage før. Sakæus kendte ikke lignende fra Vestgrønland. Inughuit fortalte, at de ikke kendte andre end de 2 sten. Det viste sig hundrede år senere at være flere end 2 sten.

Disse sten var ikke ens, men begge var meget hårde. Den ene var helt af jern og meget hård. Den var så svær at få stykker fra, at man mest hentede, hvad man skulle bruge fra den anden. Småstykker blev slået af med en sten. Andre inughuit fortalte, at jernstykker selv skallede af stenene i den form, man kunne bruge til knive. Den eneste behandling jernstykkerne fik, var, at de blev hamret flade med en sten uden brug af opvarmning.

Findestedet befandt sin en dagsrejse fra det sted, hvor skibene lå. Stedet hed Savissivik [Soowilik, Sowilic eller Sowellick] (76°10' nord; 64°01' vest). Stednavnet var afledt af *savik* [sowic eller soowik], som betød jern både i nord og i syd Grønland. Sakæus sagde, at ordet *savik* egentlig hentydede til en hård sort stenart, som grønlænderne lavede deres knive af, før danskerne indførte jern til dem. Dette importerede jern fik så sammen betegnelse som den sorte stenart.

Religion

Religionen lignede vestgrønlændernes før de fik kristendommen. Også hos

inughuit var *torngarsok* den vigtigste kraft. Myter om sol og måne [anningak] var almen eskimoiske.

Inughuit havde også åndemanere, *angedkok*, som, fortalte Ross, »lader som om« de havde forbindelse med ånder, fra hvem de fik kraft til at helbrede syge og spå. Åndemanere havde sagt, at når mennesker døde, ville de rejse til månen, hvor der ville være i overflod af træ. Ross havde ikke særlig tiltro til åndemanernes evner.

Gennen Sakæus som tolk spurgte Ross Ivik om religion. Her er, hvad Ross fik ud af samtalen:

»Tror de indfødte på en højere gud eller på andre ånder?« spurgte Ross.

»Jeg forstår ikke, hvad du taler om,« svarede Ivik.

»Hvad er solen og månen til?« spurgte Ross igen.

»De er her for at give lys. Vi tilbeder hverken solen, månen, stjerner, figurer eller levende væsener«, svarede Ivik.

»Hvor kommer menneskene fra?« ville Ross vide.

»Det ved jeg ikke«, kom det fra Ivik.

»Hvad sker der med menneskene, når de dør?« spurgte Ross videre.

»De bliver lagt i jorden«, var svaret fra Ivik.

»Har I åndemanere?« spurgte Ross.

»Ja, vi har mange. Nogle åndemanere er så magtfulde, at de kan fremkalde storme, skaffe stille vejr, få sæler til at forsvinde eller tilkalde dem. Som unge lærer de det fra gamle åndemanere. Vi er bange for åndemanerne, men der er ofte én i hver familie.«

Majaq bekræftede, hvad Ivik fortalte.

Utuniaq, Iviks nevø, var en ung ånde-

maner. Han kunne fremkalde blæst og få sæler og fugle til at forsvinde. Han havde lært det fra en gammel åndemaner. Utuniaq sagde, at disse ting blev gjort med armbevægelser og ord, men ordene havde ingen betydning, og de blev ikke sagt til andre end vinden eller havet.

Da Ivik fik fortalt om et almægtigt, allestedsnærværende og usynlig væsen og som havde skabt havet og landet og alt deri og derpå, blev han meget overrasket og spurgte ivrigt om, hvor dette væsen boede. Da han fik fortalt, at det var overalt, blev han meget ængstelig og havde ikke megen lyst til længere at være ombord på skibet.

»Findes der et liv efter døden?» ville Ross vide.

»En klog mand, som levede blandt inughuit før min tid, sagde, at efter døden ville man rejse til månen. Men det tror vi ikke mere på. Vi tror, at fugle og andre levende dyr kommer fra månen.«

Ifølge inuit-tradition havde måne- manden kontrol over landdyrene, og havkvinden over sødyrene.

Ross var klar over de begrænsninger sprogforskelle satte, hvilket gjorde, at det ikke kunne blive til nogen dybtgående diskussion om filosofiske begreber.

De første inughuit-mænd som besøgte de engelske skibe, og som da stadig troede, at englænderne ikke var rigtige mennesker, men himmelfolk, lagde især mærke til, at skibet og meget andet var af træ. Den stående kommentar fra dem var: »Der er sandeligt meget træ på månen!«

Da inughuit første gang fra land så skibene, troede de, at hver mast var en kæmpe, og at disse kæmper var kommet for at udslutte dem. De var så overbevid-

ste om, at skibene var levende væsener, at noget af det første, de spurgte Sakæus om, var, om skibene kunne flyve ligeså godt, som de kunne svømme.

Inughuit havde lige som andre mennesker en idé om et liv efter døden med overflod af alt det, som de måtte savne mest i dette liv.

Tid

Sakæus ville gerne vide, hvilket tidspunkt han igen kunne vente besøg af inughuit-mænd. Men han fik kun svaret: »Snart!« Sakæus mente ikke, at inughuit brugte tidevandet til at måle tiden med. Ej heller kendte de det vestgrønlandske ord *aqago* [akadu] for i morgen. For englænderne syntes inughuit ikke at opdele tiden. De sov, når de var trætte, spiste, når de var sultne, kørte på slæde til hundene blev trætte.

Man fornemmer tydeligt den vest-europæiske tankegang slå igennem her. Hvis englænderne selv prøvede at leve i en 4 måneder lang dag, ville de opfatte tid på samme måde som inughuit. Dog mente englænderne, at inughuit måtte have en eller anden måde at dele tiden op på, en måde, som englænderne ikke kunne finde ud af.

Ross fortalte, at inughuit kun kunne tælle til 10, men at de ikke havde nogen metode til at asngive tid på dagen. På spørgsmålet om hvor mange inughuit, der var ialt, sagde de blot: »Mange, mange – mange flere.«

Musik og sang

Ross ville vide, om inughuit havde musik og dans. Iviks nevøer blev overtalt til at give en forestilling. Ross beskrivelse var:

»En af dem begyndte straks at forvrænge sit ansigt og vende øjnene op ad på en måde som lignede en person, der havde fået et epileptisk anfald.« Ross skulle lige til at sende bud efter skibslægen, da det gik op for ham, at det hørte med til forestillingen. Ross kunne vist ikke lide musikken, for han skrev videre:

Inughuit »udførte efter hinanden en variation af mærkelige bevægelser og stillinger ledsaget af det mest skrækkelige forvridninger i ansigts udtrykkene. Lige som lignende underholdning i andre lande, indeholder disse danse uanstændige bevægelser og hentydninger. Kroppen var i almindelighed i en foroverbøjet stilling og hænderne hvilede på knæene. Efter et par minutters dans, begyndte de at synge 'annah ajah'. Kort tid efter begyndte den anden, som indtil da havde set til i tavshed, at forvrænge sit ansigt og kopiere den førstes bevægelser og snart sang de i kor, 'hejaw, hejaw'. Da dette havde stået på i 10 minutter med tiltagende energi, skiftede sangen pludselig til en hvinen tone på hvilke ordene 'weahae, weehee' blev udstødt med stor hastighed. De nærmede sig hinanden ved at lade deres fødder glide fremad, grinende og i stor ophidselse indtil deres næser mødtes og en vild latter sluttede dette optrind.«

Kontakt til andre

Inughuit havde været isoleret så længe fra andre inuit-grupper, at de troede, at de var de eneste mennesker i hele universet, og at resten af verden var én stor isklump – ind til englænderne kom.

Inughuits viden om landet bag kystområdet var begrænset, syntes Ross. De kendte intet til indlandet. Ross vidste

ikke, at indlandet ikke var andet end is. Derinde var der intet at leve af.

Mod syd vidste inughuit, at der fandtes store sneklædte bjerge, som nåede helt ud til havet uden at danne kystland, som man kunne bo på. Inughuit betragtede disse bjerge som sydgrænsen for den beboelige del af verden. Bag bjergene i syd var der kun is og sne, en verden som var uegnet for mennesker. De ville aldrig rejse den vej.

Nordpå, fra det sted skibene lå, var landet snefrit med åben vand om sommeren så langt de kendte landet. Det var måske kun et par hundrede kilometer.

Inughuit havde ingen fjerder, fortalte Ross. De kendte ingen andre mennesker end dem selv. De vidste ikke noget om, at der boede mennesker længere nordpå end de selv havde rejst. Hvordan mon Ross havde forestillet sig at nogen kunne vide det.

Ross fortalte også, at de inughuit, der besøgte skibene, ikke kendte til et land på den anden side af havet. Det er dog underligt, for ved Etah og omegn kan man tydelig se Canada. Måske havde inughuit ikke nogen forestilling om at Ellesmere Island, som lå så tæt på, var landet på den anden side af havet. De kendte ikke vestgrønlandernes ord for Canada *akilineq* [akilimuk].

Første møde, søndag, 9. august 1818

Dagen før havde skibene ligget i Melville Bugten ca. 8 kilometer syd for den ubeboede Bushman Ø. Søndag opdagede man flere mænd på havisen. Det viste sig at være 3 slæder med 4 indfødte. Sakæus råbte til dem, men de betragtede skibene i tavshed. Et vindstød bevirkede

at skibene rørte på sig. De indfødte satte igang med høje brøl og store armbevægelser for at skræmme disse overnaturlige magter fra himlen bort. De indfødte troede (fortalte de senere), at det var magter som var sendt fra solen eller månen for at tilintetgøre dem.

Ross sendte en båd ind til iskanten for at lade anbringe nogle gaver (knive og tøj). Lidt efter anbragte man også en hund fra Jacobshavn med blå glasperler om halsen. Den blev bundet til en træpæl anbragt i isen.

Andet møde, mandag, 10. august 1818

Fra skibene opdagede an ved 10-tiden om formiddagen 8 slæder, som kørte fra land og over havisen til et stort isfjeld få kilometer fra skibene. Der fra betragtede de indfødte skibene.

I mellemtiden blev der hejst et hvidt flag på hvert skib. Sakæus blev udstyret med et lille hvidt flag og gaver og sendt ud på isen. Han var frivillig og våbenløs taget af sted.

Sakæus standsede i nærheden af de indfødte ved en revne i havisen. Den var for bred til at nogen kunne komme over den. Det gav begge parter en følelse af sikkerhed og tryghed. Mens Sakæus holdt det hvide flag op, råbte han på grønlandsk, at de indfødte skulle komme nærmere og få gaver. Han fik svaret: »*Nej – Forsvind!*»

Efter nogen tid vovede de 4 mænd fra isbjerget sig langsomt og forsigtigt frem til den modsatte side af revnen. Da de var kommet tæt nok på, kastede Sakæus en skjorte over til dem og forklarede, at den brugtes til at holde sig varm med.

Først kom den ældste og modigste

mand frem til iskanten ved revnen. Fra sin støvle trak han en kniv frem og advarede Sakæus flere gange med: »*Forsvind. Jeg kan slå dig ihjel!*»

Men Sakæus beroligede ham med, at han også var et menneske (inuk) og en ven. Samtidig kylede han nogle glasperler og endnu en skjorte over revnen i isen. Men modparten så blot med afsky på disse ting og gentog:

»*Forsvind! Drøb os ikke!*»

»*Den må du få!*» svarede Sakæus og smed en kniv over revnen. De tog den forsigtigt op og undersøgte den nærmere. Så råbte de og trak i deres næser. Det gjorde Sakæus så også. De pegede så på skjorten og spurgte, hvad det var for noget. Da de fik at vide, at det var et dragtstykke, ville de vide hvilket dyr, som havde den slags skind. Sakæus svarede, at det var lavet af hår fra et dyr, de aldrig havde set (får). Herefter så de nærmere på skjorten.

Efterhånden blev de mere fortrolige med hinanden. Sakæus forklarede, at han var ganske ufarlig, og at det også ville være uden fare for dem at besøge skibene. Sakæus gav den også et spejl. Det gik under stor latter fra hånd til hånd.

Først ville de vide hvilke væsener, skibene var, og om de kom fra solen eller fra månen. De ville også vide, om skibene også kunne flyve, fordi de antog, at de store sejl måtte være disse mærkelige væseners vinger. Sakæus gentog, at han var et almindeligt menneske som dem selv, pegede mod syd og forklarede, at hans hjemland lå den vej. Det troede de nu ikke på, for den vej var der ikke andet end is. Man ville vide, hvad for væsener disse skibe var. Sakæus forklarede om skibene:

Zakæus i snak med de nye mennesker nær Kap York, august 1818. Tegning af Sakæus. (Ross 1819).

»De er huse lavet af træ.«

»Nej, de er levende. Vi har selv set dem bevæge deres vinger!«

Sakæus spurgte så om, hvem de selv var. De svarede, at de var mennesker, som kom nord fra og pegede i den retning. De var rejst til dette sted for at jage narhvaler.

Man blev enige om, at Sakæus skulle komme over på deres side af revnen. En lang træplanke blev bragt af søfolk ud til revnen fra et af skibene, så han kunne komme over.

Ross fulgte forestillingen gennem sin kikkert fra skibet. Han lagde mærke til, at inughuit i almindelighed havde en hånd hængende ved deres knæ, parate til at trække kniven gemt i deres støvle. I den anden hånd hold de deres hundepisk med snerten rullet op. Slæderne var anbragt i sikker afstand, og 4 mænd blev tilbage ved slæderne for at være parate til hurtigt afrejse, mente Ross.

Inughuit forlangte, at kun Sakæus gik

over planken. Derovre frabad de sig, at han rørte ved dem, for de var overbevidste om, at de ville dø af det. Det tog Sakæus megen overtagelse og forklaring, at han kun var af kød og blod. Man delte gaverne, og Sakæus byttede en kniv med en af dem.

Ross kunne ikke længere holde sin nysgerrighed tilbage. Sammen med Parry vandrede han pålæstet flere gaver (spejle, knive, skjorter, huer) til stedet, hvor de andre var samlet. Da Ross nåed frem, havde Sakæus overtalt de øvrige til også at komme nærmere, så Ross mødte 8 inughuit-mænd og deres 50 hunde.

Ross og hans følges ankomst bragte frygten tilbage igen. Man trådte nogle skridt tættere på slæderne. Hundene hylede og blev holdt på plads med piskesmeld. Sakæus råbte til Ross og Perry, at de skulle trække i deres næse, fordi han mente, at det var udtryk for en fredelig holdning. De indfødte gjorde det sammen. Ross forsøgte også at gentage

de indfødtes ord: »*Heigh, Yaw.*« Han fandt senere ud af, at det var udtryk for behagelig overraskelse. Ross havde flere spejle med. Man havde meget skæg ud af at kikke i dem. Senere tegnede Sakæus et billede af dette møde.

Ross bad Sakæus sige, at inughuit skulle blotte hovederne for at vise deres gode vilje og respekt for Ross. De gjorde de straks. Ross tog det som et tegn på, at venskab var skabt.

Man undrede sig over Ross's hudfarve. Den ældste blandt de indfødte, som også virkede som leder, henvendte sig til Ross og talte længe til ham og forventede så et svar. Ross måtte forklare med tegn, at han ikke talte samme sprog. Det kom bag på den indfødte, som blev meget forbavset. Sakæus blev hentet til tolkning.

Man overtalte inughuit til at følge med ombord på skibene. Hundene blev koblet fra slæderne og bundet til isen et stykke væk. 2 slæder blev båret med over planten. Resten af slæderne blev tilbage sammen med 3 inughuit-mænd, som skulle holde øje med hundene. De 5 inughuit-mænd grinede meget af Ross og Perry, som blev trukket på slæde tilbage til skibet af nogle sømænd.

Da den første inughuaq-mand nåede tæt hen til skibet, standsede han nervøst op, så op på master og sejl og skreg til skibet:

»Hvem er du? – Hvad er du? – Hvor kommer du fra? – Kommer du fra solen eller månen?«

Han holdt pause mellem hvert spørgsmål og trak ind i mellem sig i næsen. Da de 4 andre nåede frem, reagerede de på lignende måde. Sakæus forklarede indgående, at disse skibe kun var træhuse.

Han pegede på en lille robåd, som lå på isen for at blive repareret. Han forklarede, at det var en af samme slags, blot meget mindre. Straks gik de hen og undersøgte den og de andre redskaber, som lå ved siden af. Alt blev vendt og drejet. De gav udtryk for grænseløs forbavselse. Ross forlangte robåden sat i vandet med en mand i. Den blev igen trukket op på isen til stor morskab for de indfødte.

Snedkeren viste, hvordan hammer og søm blev brugt. Da de først havde forstået systemet, ønskede de alle sådanne ting. De fik hver nogle søm.

For at komme ombord måtte man klatre op af en rebstige. Det tog et stykke tid før man fik overtalt inughuit-mændene til det. Først ombord dukkede nye vidunder frem for dem. De rørte ved alt. De udtrykte en ustyrlig kejtet forbavselse over de mange fremmede ting, de så. Deres sindstilstand svingede fra frygt til glæde og omvendt.

Det eneste ombord de betragtede med foragt var en lille hund (terrier), som efter deres mening var totalt ubrugelig i et hundespand. Pludselig kom en gryntende gris frem. En inughuaq-mand blev så forskrækket, at han ikke hurtigt nok kunne komme bort fra skibet. Han havde haft et godt øje til en ambolt af jern. Da han ikke kunne løfte den, snuppede han en hammer i farten, smed den ned på isen, sprang selv efter og stak af med den. Men han smed den fra sig, da han opdagede, at en sømand forfulgte ham.

På et tidspunkt kikkede en inughuaq-mand igennem et forstørrelsesglas. Først så han igennem glasset, så om bag ved for at finde det uhyre, han lige havde set.

De 3 tilbageblevne – Ivik, Mägssak og Utuniaq – blev slæbt ned i Ross's kahyt, hvor de blev udspurgt, mens man tegnede deres portrætter. De syntes ikke at forstå brugen af møbler, men var optaget af dem, fordi de var af træ. Man morede sig meget, men ingen af parterne fik noget særligt ud af det. Inughuit-mændene gik rundt i en rus af nye indtryk, som om de var i en helt anden verden. Og det var de egentlig også.

Besøget varede ikke længe. Der blev for varmt nede i kahytten. Da de gik havde de gaver (knive, tøj, spejle, ringe og andet) med sig. I bytte gav de deres knive og »spyd« (= harpun). De fik kiks med, men smed dem fra sig på isen. Planken over revnen fik de også. Den var af teak og blev splittet op, så den kunne deles. De lovede at komme igen, når de havde spist og sovet.

Tredje møde, torsdag, 13. august 1818

Man befandt sig stadig i Melville Bugten syd for Kap York. Da man fra skibene så 3 mænd nærme sig. Sakæus udstyret med gaver blev sendt ud til dem. Det viste sig at være helt nye mennesker, nemlig Majaq og hans 2 sønner. Man inviterede dem ombord. Den ene søn blev tilbage ved slæder og hunde, som blev kørt tæt hen til skibene.

Majaq blev pumpet for oplysninger og blev overtalt til at hente noget meteorjern til Ross. Han turde ikke sende nogle af sine mænd de ca. 50 kilometer til Savigssivik, da han ikke vidste, hvorlænge skibene kunne blive liggende på grund af vinden og havisens bevægelser.

Ombord fik Majaq noget vin at drikke i et glas. Vinen kunne han ikke lide,

men vinglasset vakte Majaqs nysgerrighed meget. Først troede han, det var lavet af is og kunne ikke forstå, at det ikke smeltede eller var koldt. Han fik et glas, som han ville tage med hjem til sin kone. Majaq fik synåle, saks, og andre småting i bytte for en slæde og en hund. Fra dækket pegede Majaq mod land og forklarede, at hans hus lå ca. 5 kilometer fra skibet. Det kunne ses i kikkert fandt Ross ud af.

Fjerde møde, fredag, 14. august 1818

Klokken 14 om eftermiddagen, så man fra skibene 9 indfødte nærme sig på slæder. Disse blev parkeret 1½ kilometer fra skibet. Man samledes ved iskanten ud for, hvor skibene lå. De var drevet noget ud. For at komme ombord, måtte man sejle de ca. 20 meter i en lille robåd. De første inughuit gæster var ikke særlig trykke ved at skulle sejle i robåd. Ross måtte kravle ind og ud af robåden flere gange for at overbevise inughuit-mændene om, at det var ufarligt, og at de intet havde at frygte.

Majaq med sine 2 sønner og de 3 nye blev slæbt ned i kaptajnens kahyt for at blive pumpet for flere oplysninger. Ross beklagede sig til Majaq over, at han ikke havde taget sin kone med ud til skibet. Majaq spurgte, om englænderne var et folk uden kvinder. Ross viste ham et miniature maleri af fru Ross. De indfødte mænd blev meget overraskede og troede et øjeblik at billedet var levende.

Ross var skuffet over, at inughuit-mændene ikke havde bragt ham meteorjern. Han udlovede en stor dusør i jernring for noget af deres jern. De lovede at ville hente lokalt jern til ham, men jern-

bjerget lå så langt borte, at de måtte sove 2 gange før de kunne være tilbage igen. Ross lod sine skibe sejle nordpå, før der var gået 2 døgn, så Majaq havde ingen mulighed for at holde sit løfte.

Femte møde, lørdag, 15. august 1818

Om eftermiddagen dukkede de fleste af gårsdagens besøgende inughuit-mænd op på isen ud for skibene. Da de hverken havde jern eller en bestemt dragt med sig, som Ross havde bedt om, ville han ikke have dem ombord. De blev så støjende og utilfredse. Til sidst blev englænderne trætte af dem. Man skræmte dem bort med en trompet fanfare. Først gloede de tavse og forbavsede på forestillingen. Men så fortalte Sakæus, at trompetblæseren var en åndemanager, som ville blæse al havisen væk mellem dem og land, hvis de ikke skyndte sig væk i en fart. Skræmte forlod de straks stedet.

Ross's resultat

Om sine opdagelser skrev Ross senere:

Hvalfangst i dette land må unægtelig give gode resultater, især i Prince Regent's Bay på Canada siden af Melville Bugten. Hvalerne (Ross skrev: fiskene), der var ikke kun store og mange, men måske fordi de aldrig var blevet forstyrret, næsten tamme og lette at nærme sig. Der er ingen tvivl om, at hele denne bugt vil kunne besøges hver sæson af professionelle hvalfangere med stort udbytte.

En værdifuld skindhandel kan måske

også etableres; mandskabet så med egne øjne mange sorte (blå) ræve, da de var i land på kysten ved Crimson Cliffs, hvor de også så de indfødtes rævefælder. De fortalte, at landet deromkring var fyldt med ræve.

Der er ingen tvivl om, at et folk, der er så harmløst og fredeligt som 'De Arktiske Højlændere', let kan oplæres i at fange ræve for skindenes skyld, skind, som de ikke værdsætter eller bruger så meget som sæl- og isbjørneskind. Ross besøgte inughuits land om sommeren, hvor ingen bar ræveskindspels. Både mænd og kvinder brugte ydre af ræveskind om vinteren.

Tænder fra narhval (Ross skrev: hav-unicorn), hvalros (Ross skrev: havhest), og isbjørn kan måske også blive handelsvarer. Alle disse ting kunne blive erhvervet for europæiske varer, såsom knive, søm, små harpunhoveder, stumper af jern, al slags træstykker, lervarer, porcelæn samt forskellige billige og nyttige redskaber. Denne byttehandel ville kunne give stort udbytte for både købmand og for denne afsondrede gruppe af mennesker.

Ross's beretning fik mange hvalfangere fra især Skotland til de følgende 100 år at gå på jagt i Melville Bugten og i farvandene mellem de nordcanadiske øer. Hvalfangsten holdt langsomt op i 1900-tallet i takt med at bestanden blev formindsket. Hvalfangere sejlede ofte omkring Kap York for at handle skind fra inughuit, som på den måde langsomt blev afhængige af europæiske varer.

- anonym [1819]: Account of the Expedition to Baffin's Bay, under Captain Ross and Lieutenant Perry. Drawn up from Captain Ross's account of the Voyage, and other sources of information. *Edinburgh Philosophical Journal*, 1:150-159 (Edinburgh).
- anonym [1819]: Journal of a Voyage of Discovery, to the Arctic Regions, performed between the 4th of April and the 18th of November 1818, in His Majesty's Ships Alexander, Wm. Edward Sabine, Esq. Lieutenant and Commander. 104 p. (London: Richard Phillips Printer).
- Laursen, Dan [1955]: Grønlændere i forskningens tjeneste: Hans Zakæus med Ross 1818. *Tidsskriftet Grønland*, 3:397-400 (København: Det Grønlandske Selskab).
- Ross, John [1819]: A Voyage of Discovery, made under orders of the Admiralty, in His Majesty's Ships Isabella and Alexander, for the purpose of Exploring Baffin's Bay, and inquiring into the probability of a North-West Passage. 252 p. (London: John Murray).
- Ross, John [1819]: An explanation of Captain Sabine's remarks on the late Voyage of Discovery to Baffin Bay. * p. (London).
- Ross, John [1820]: Opdagelsesrejse, foretagen af de kgl. Skibe Isabella og Alexander til Baffinbugten. Oversat af N. S. Bruun, * p. (København).
- Sabine, Edward [1818]: A Memoir on the Birds of Greenland; with descriptions and notes on the species observed in the late Voyage of Discovery in Davis's Strait and Baffin's Bay. *Linneaus Society Transactions*, 12:227-259 (London).
- Sabine, Edward [1819]: Remarks on the Account of the late Voyage of Discovery to Baffin's Bay published by Captain J. Ross, R.N. * p. (London).
- Sabine, Edward [1819]: An Account of the Esquimaux inhabiting the west coast of Greenland above the lat. 76°. *Quarterly Journal of Science, Literature and Art*, 7:72-94 (London).
- Sabine, Edward [1821]: Om de nyligen opdagede grønlandske Esquimauxer. *Journal for Politik, Kultur og Menneskekundskab*, 17 p. (redaktør): Prof. Odin Wulff (København).

Isbjørn. (Ross 1819).